

"הן עם לבדד ישכון"

המהר"ל ("נצח ישראל", פרק נז) מלמד כי אין האדם מעיד על עצמו או על קרוביו. אלא עדות שהיא ראויה שיסמכו עליה היא רק זו הנאמרת ע"י זר. כך עדות אמת על מעלתם וזכותם של ישראל היא רק ע"י בלעם, שאיננו אחד מהאומה הזאת. ומה בלעם העיד על ישראל? "הן עם לבדד ישכון ובגוים לא יתחשב" (במדבר כג, ט).מה היחודיות של שבח זה? כותב הרב י"מ חרל"פ:

"ההבדלה שבין ישראל לאומות אינה הדרגית בלבד, כי אם הבדלה תהומית; כמו ההבדל שבין האור והחושך. [ביאור הפסוק] 'הן עם לבדד ישכון והגוים לא יתחשב', זהו שאין ישראל נכנסים כלל בחשבון [במסגרת אחת] עם האומות, שלישראל ישנה מהות אחרת לגמרי מאשר לעמים, ולא רק מצד נשמתם, כי אם גם מצד גופם" וכו'. ("מי מרום", פרשת בלק).

גם מרן הראי"ה קוק ציין הבדל זה בדבריו ב"אורות" (עמ' קנה, פסקא ח'). הוא שואל האם יש לנו בסיס אנושי שהוא שוה עם אומות העולם, ועליו נבנית תוספת הצורה הישראלית המיוחדת? או האם אנו שונים מהם "מעקב ועד הראש", כלומר בכל מכל כל? ועונה כי מאז יציאת מצרים ועברנו "כור הברזל" [כור ההיתוך] נשתנינו עד שנהיינו לבריה חדשה. כלומר אנו שונים מהם "מראש ועד העקב, כולה ישראלית".

במלים פשוטות יש להציע את הלימוד הנ"ל כך: ישראל מיוחדים בכך כי כל ארחות חייהם וכל תרבותם מיועדים לדגול בשם הצדק האלוהי ("אדר היקר", עמ' קכד). ובמקום אחר ניסח הרב הדברים על ההבדל הזה, שישראל הם כמו "נשמת האדם", ושאר העמים הם בדרגת גוף בלבד ("אורות הקודש" ח"ג עמ' סח). ולכן כמה רע ומר כאשר יש בקרבנו אלו המנסים לטשטש או להסתיר את הקו המבדיל הזה. ולכן כתב הרב אברהם קוק:

"רחבות הלב שבאה להכניס את העולם כולו, כל האנושות כולה, בכלל החיבה המיוחדת המתגלה לישראל, היא צריכה בדיקה" ("אורות", עמ' קסט). כאשר "עין טובה" זו נובעת מתוך הכרת העליונות של הצביון הישראלי, הרי זו מדתו של אברהם אבינו. אבל אם חיבה זו [אל אומות העולם] באה מתוך כהות הרגש, או חוסר הבנה בסגולת ישראל העליונה, אז היא ארסית, ומלאה הרס נורא (שם).

כמו כן, כדי לשמור על ייחודנו הלאומי, עלינו לזהר לבל נסחף לחנפנות לאומות העולם, לבל נתרפס לפניהם. ההיסטוריה מלמדת כי כל פעם שחזרנו אחריהם לבקש

את אהבתם, הרחיקו אותנו באנטישמיות סמויה אבל חריפה. בתחילת דרכנו בהיותנו במצרים, נסינו להתקרב לאוכלוסיה הגדולה והנכרית, "אמרו, נהיה כמצריים", וחדלנו לקיים מצוות מילה. מלמדים חז"ל כי דוקא מפני זה "הפך לבם לשנוא עמו" (שמות רבה, א, ע"פ תהלים ק"ה). עוררנו בזאת תגובה נגדית של דחייה. ולכן כתב הנצי"ב:

"המה מבקשים לכלותינו, הוא בשביל שאנו מבקשים להתערב עמהם. וכבר ניבא על זה בלעם 'הן עם לבדד ישכון ובגוים לא יתחשב'. ובארנו שאם יהיה לבדד ולא ירצה להתערב עמהם, ישכון במנוחה. ובזמן שהוא בגוים שמתערב עמהם, לא יתחשב בעיני אומות העולם ואין לו תקומה ביניהם. וזה בתורת השגחה מן שמים שיהיה כן". ("העמק דבר", "הרחב דבר" לבראשית ט"ו. וחזר על כך בקצרה על במדבר כג, ט, כיצד המתבולל מאבד צורתו כ"אדם").

מהר"ל כותב על כך משל יפה. בספרות חז"ל נמשלו האומות למים, כדכתיב "והצליני ממים רבים מיד בני נכר" (תהלים קמד, ז). "הוי המון עמים רבים וכו' כשאון מים כבירים" (ישעיה יז, יב). וישראל נמשלו לאש (ביצה כה ע"ב). "ואין לך שני הפכים זה לזה כמו אש ומים. ואם נתערבו יחד, מים מכבים את האש. אבל אם האש נעמד במרחק מסוים, אז האש מאדה את המים ומחליש כחו" ("נצח ישראל", פרק כה, עמ' קכח).

ולכן למרות שבחסד ה' קבלנו עצמאות מדינית, עלינו לשמור על כל משמר את יחודנו היהודי. זה אמור בין ביחסנו עם שכנינו הנכרים הדרים עדיין בארצנו, מוסלמים, נוצרים, דרוזים, צ'רקסים וכו'; ובין בענינים בינלאומיים עם עמי אירופה וארה"ב. אם נאבד חלילה את ההכרה הלאומית שלנו, במה היא עליונותנו, נהיה בסכנה של צרות צרורות שה' יביא עלינו כדי להזכיר לנו מה תפקידנו. אותם מחוקקים ואותם משפטנים השואפים לטשטש או למחוק את קווי ההבדלה מה בין יהודים לזולתם, הם הם הגורמים להתקוממות הערבית הנוכחית עם כל מוראותיה, עם כל מאות חלליה.

החטא הזה של טשטוש נקרא בפי הרב אברהם קוק "מפעל קרחי" [מעשה קרח]. הרי קרח טען בצביעות "כי כל העדה כולם קדושים ובתוכם ה', ומדוע תתנשאו על קהל ה'?" (במדבר טז, ג). סבור היה שאין לתת חלוקי מדרגות, אלא כולם שווים במעלתם. עונה על כך הראי"ה: "היא היתה קריאה לועגת לכל תוכן הקודש ולכל הרוממות התוכית הדרושה להיעשות עד שיהיה הקודש מבוסס בחיים באמת" ("אורות", עמ' לב). וממשיך הרב:

"הקריאה אל כל העמים, השקועים בכל רפש הטומאה, בכל מעמקי הרשע [ר' מנוקדת סגול] והבערות, בתהומות החושך היותר מחרידות: 'הנכם כולכם קדושים, כולכם בנים לה', אין הפרש בין עם לעם, אין עם קדוש ונבחר בעולם, כל האדם הוא קדוש בשוה', זאת היא

הקרחות [כלומר, אנשי קרח] שממנה סובל האדם, שממנה 'נוע תנוע הארץ כשיכור, והתנוודה כמלונה' (ישעיה כד, כ) וכו'. [צריך שיתקיים בעולם] החפץ של העמדת גוי אחד בארץ [כלומר, ישראל] בתור ממלכת כהנים וגוי קדוש, שהוא צריך להיות למופת [לדוגמא מאלפת] על האור העליון האלוקי החודר בחיי העמים" ("אורות", עמ' לג).

כמה אמת יש בדברי נבואתו של בלעם. הוא עצמו היה שונא ישראל, אבל ה' שם דבר אמת בפיו, בעל כורחו, לידע ולהודיע ולהודע כי כל הצלחת ישראל היא רק כאשר הם נבדלים מהאומות. ברור הדבר שיש לשמור על כללי כבוד האדם, בהיות שגם הם יצוריו של הקב"ה. וגם אסור לצער אותם בחנם. ויש הלכות קבועות מה עלינו לשמור מפני דרכי שלום. כל הנאמר במאמרנו זה הוא לענין יחס שבלב, קו השקפה לדעת לכוון מעשינו ללא חנופה והתרפסות. עד אשר נדע כי אנו "עם הנבחר". ולא נחפש מהם אישור או מלת שבח על מעשינו, אלא נעשה כפי ציווי התורה בלבד. אז נהיה בדרך לעצמאות יהודית אמתית.